

SỰ LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG - YẾU TỐ QUYẾT ĐỊNH THÀNH CÔNG CUỘC BẦU CỬ ĐẠI BIỂU QUỐC HỘI KHÓA XV VÀ ĐẠI BIỂU HỘI ĐỒNG CÁC CẤP

NGUYỄN THẾ THẮNG (*)

Tóm tắt: Qua việc trình bày, phân tích cơ sở chính trị và pháp lý về vai trò lãnh đạo của Đảng đối với công tác bầu cử ở nước ta, bài viết khẳng định sự lãnh đạo của Đảng là yếu tố quan trọng hàng đầu bảo đảm thắng lợi của công tác bầu cử nói chung, cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 nói riêng.

Từ khóa: Đại biểu; Đảng Cộng sản Việt Nam; vai trò lãnh đạo.

Abstract: By presenting and analyzing the political and legal bases for the Party's leadership role in the election in our country, this paper affirms the leadership role of the Party as the leading important factor to ensure the success of the election in general and election of deputies of the 15th National Assembly and deputies of People's Councils at various levels for 2021-2026 term in particular.

Keywords: Deputy; Communist Party of Vietnam; leadership role.

Ngày nhận bài: 20/3/2021 Ngày biên tập: 16/4/2021 Ngày duyệt đăng: 11/5/2021

1. Cơ sở chính trị, pháp lý về vai trò lãnh đạo của Đảng đối với công tác bầu cử

Ở Việt Nam, các cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân có tính chất chính trị, pháp lý rất quan trọng. Đó là một khâu quan trọng để thành lập các cơ quan quyền lực nhà nước từ Trung ương đến địa phương; là phương thức quan trọng để Nhân dân thực hiện quyền lực của mình. Điều 6 và Điều 7 Hiến pháp năm 2013 quy định: "Nhân dân thực hiện quyền lực nhà nước bằng dân chủ trực tiếp, bằng dân chủ đại diện thông qua Quốc hội, Hội đồng nhân dân và thông qua các cơ quan khác của Nhà nước. Việc bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân được tiến hành theo

nguyên tắc phổ thông, bình đẳng, trực tiếp và bỏ phiếu kín"^(*).

Bầu cử theo nguyên tắc phổ thông, bình đẳng, trực tiếp và bỏ phiếu kín vừa là cách thức Nhân dân trao quyền cho Nhà nước, vừa là biểu hiện của một chế độ xã hội dân chủ. Nhà nước ta là Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân, tất cả quyền lực nhà nước đều thuộc về Nhân dân cho nên bầu cử tự do và công bằng là phương thức đảm bảo cho việc tôn trọng các quyền tự do, dân chủ của chế độ xã hội chủ nghĩa. Trong chế độ dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền lực của Nhà nước chỉ được thực thi khi có sự nhất trí, đồng thuận cao của người dân. Cơ chế căn bản để chuyển sự nhất trí, đồng thuận đó thành quyền lực nhà nước là tổ chức bầu cử tự do và công bằng dưới sự lãnh đạo của Đảng và tuân thủ đúng pháp luật.

(*) PGS.TS, NGUT; Học viện Chính trị khu vực I, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Đảng Cộng sản Việt Nam đã lãnh đạo nhân dân ta tiến hành cuộc Cách mạng Tháng Tám năm 1945 thành công, lật đổ chế độ phong kiến và thực dân để trở thành Đảng cầm quyền; tiếp đó đã lãnh đạo Nhân dân ta tiến hành hai cuộc kháng chiến vĩ đại, giành độc lập, tự do, thống nhất đất nước, đưa cả nước cùng tiến lên chủ nghĩa xã hội. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011)* khẳng định: “Đảng Cộng sản Việt Nam là Đảng cầm quyền, lãnh đạo Nhà nước và xã hội”⁽²⁾. Trên nền tảng cơ sở chính trị đó và thể chế hóa đường lối lãnh đạo của Đảng, Điều 4 Hiến pháp năm 2013 nêu rõ: “Đảng Cộng sản Việt Nam - Đội tiên phong của giai cấp công nhân, đồng thời là đội tiên phong của nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của cả dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng, là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội. Đảng Cộng sản Việt Nam gắn bó mật thiết với Nhân dân, phục vụ Nhân dân, chịu sự giám sát của Nhân dân, chịu trách nhiệm trước Nhân dân về những quyết định của mình. Các tổ chức của Đảng và đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật”⁽³⁾.

Đó là cơ sở chính trị và cơ sở pháp lý nền tảng về mối quan hệ của Đảng với Nhà nước, xã hội và Nhân dân, khẳng định vai trò hạt nhân lãnh đạo hệ thống chính trị của Đảng; qua đó khẳng định vai trò lãnh đạo của Đảng là yếu tố quyết định thành công của công tác bầu cử nói chung, cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 nói riêng.

2. Định hướng xây dựng Quốc hội khóa XV nhiệm kỳ 2021-2026

Trong nhiệm kỳ Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng, việc xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa đã có nhiều tiến bộ, hoạt động hiệu lực và hiệu quả hơn. Tổ chức bộ máy các cơ quan lập pháp, hành pháp và tư pháp tiếp tục được hoàn thiện. Hoạt động của Quốc hội trong xây

Tranh cổ động: Phùng Bản

dựng pháp luật, giám sát tối cao và quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước có nhiều đổi mới, chất lượng và hiệu quả được nâng lên. Vai trò, trách nhiệm của đại biểu Quốc hội được thể hiện rõ. Hoạt động của Hội đồng nhân dân các cấp có nhiều đổi mới. Tuy nhiên, trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa vẫn còn có mặt chưa đáp ứng tốt yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội và quản lý đất nước trong tình hình mới. Cơ chế kiểm soát quyền lực chưa hoàn thiện. Vai trò giám sát của Nhân dân chưa được phát huy mạnh mẽ. Việc chấp hành pháp luật nhìn chung chưa nghiêm. Kỷ cương, phép nước còn bị xem nhẹ, xử lý vi phạm pháp luật chưa kịp thời, chế tài xử lý chưa đủ sức răn đe.

Phát huy những thành tựu đã đạt được, đồng thời khắc phục những hạn chế trong xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa thời gian qua, tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Đảng ta đã xác định rõ một trong

những nhiệm vụ trọng tâm, có tính đột phá trong nhiệm kỳ 2021-2026 là tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân do Đảng lãnh đạo là nhiệm vụ trọng tâm của đổi mới hệ thống chính trị; nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Nhà nước. Xác định rõ hơn vai trò, vị trí, chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của các cơ quan nhà nước trong việc thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp trên cơ sở các nguyên tắc pháp quyền, bảo đảm quyền lực nhà nước là thống nhất, có sự phân công rõ ràng, phối hợp chặt chẽ và tăng cường kiểm soát. Xây dựng hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, lấy quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của người dân, doanh nghiệp làm trọng tâm nhằm thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển đất nước nhanh, bền vững.

Để hoàn thành những nhiệm vụ to lớn nói trên, Đảng ta nhấn mạnh yêu cầu: “Tiếp tục đổi mới tổ chức và hoạt động của Quốc hội, bảo đảm Quốc hội thực sự là cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất. Đổi mới phương thức, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động, phát huy dân chủ, pháp quyền, tăng tính chuyên nghiệp trong tổ chức và hoạt động của Quốc hội, trong thực hiện chức năng lập pháp, quyết định những vấn đề quan trọng của đất nước và giám sát tối cao... Bảo đảm tiêu chuẩn, cơ cấu, nâng cao chất lượng đại biểu Quốc hội, tăng hợp lý số lượng đại biểu hoạt động chuyên trách; giảm số lượng đại biểu công tác ở các cơ quan hành pháp, tư pháp”⁽⁴⁾.

Để chuyển hóa thành công yêu cầu nói trên của Đảng với Quốc hội khóa XV, để lựa chọn được những đại biểu thực đức, thực tài, có tâm, có tầm, cần tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng trong công tác bầu cử, bảo đảm phát huy dân chủ và sự lãnh đạo tập trung, thống nhất trong công tác cán bộ; phát huy vai trò tiên phong gương mẫu của đội ngũ đảng viên để cuộc bầu cử Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 thành công tốt đẹp.

3. Sự lãnh đạo của Đảng đối với cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026

Ngày 20/6/2020, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng đã thay mặt Bộ Chính trị ký ban hành Chỉ thị số 45-CT/TW “về lãnh đạo cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026”. Chỉ thị số 45-CT/TW đã nêu ra 09 nhiệm vụ cho các cấp ủy đảng để lãnh đạo, chỉ đạo tổ chức thắng lợi cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 vào ngày 23/5/2021. Cuộc bầu cử phải được tiến hành dân chủ, bình đẳng, đúng pháp luật, an toàn, tiết kiệm và thực sự là ngày hội của toàn dân. Thực hiện yêu cầu của Bộ Chính trị, cuộc bầu cử ngày 23/5/2021 sẽ bầu ra 500 đại biểu Quốc hội thật sự tiêu biểu, xứng đáng, đại diện cho ý chí, nguyện vọng và quyền làm chủ của Nhân dân; bảo đảm tiêu chuẩn, số lượng và cơ cấu.

Hội nghị Trung ương lần thứ hai, khóa XIII diễn ra từ ngày 08/3/2021 đến ngày 09/3/2021 đã cho ý kiến về việc giới thiệu nhân sự cấp cao của các cơ quan nhà nước; là bước cụ thể hơn nữa việc phân công các Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương tham gia ứng cử đại biểu Quốc hội khóa XV; đồng thời chỉ đạo các cấp ủy đảng tiếp tục kiện toàn tổ chức bộ máy ở cấp mình. Bộ Chính trị đã xem xét cẩn trọng cơ sở pháp lý và thực tiễn của việc kiện toàn chức danh lãnh đạo các cơ quan nhà nước và thống nhất cao việc sớm kiện toàn, sắp xếp lại các chức danh lãnh đạo cơ quan nhà nước một cách đồng bộ, đáp ứng yêu cầu kịp thời triển khai tổ chức thực hiện Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng. Trên cơ sở đó, đã đề nghị Ban Chấp hành Trung ương cho kiện toàn chức danh lãnh đạo chủ chốt các cơ quan nhà nước tại Kỳ họp thứ 11, Quốc hội khóa XV.

Cũng tại Hội nghị Trung ương lần thứ hai, khóa XIII, Bộ Chính trị đã trình Trung ương quyết định việc giới thiệu nhân sự ứng cử các

chức danh Chủ tịch nước, Chủ tịch Quốc hội, Thủ tướng Chính phủ - là những chức danh lãnh đạo cao nhất của Nhà nước ta. Đồng thời, báo cáo xin ý kiến của Ban Chấp hành Trung ương trước khi chính thức giới thiệu nhân sự đối với các chức danh khác để Quốc hội xem xét, bầu, hoặc phê chuẩn theo thẩm quyền. Tại Hội nghị, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng chỉ rõ cần quán triệt và thực hiện nhất quán phương hướng công tác nhân sự do Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII đã thông qua, bảo đảm sự lãnh đạo thống nhất, toàn diện, hài hòa của Đảng trên các lĩnh vực, địa bàn và tạo ra sức mạnh tổng hợp chung.

Cố gắng xem xét một cách tổng thể, sắp xếp hợp lý nhất trong điều kiện có thể; căn cứ vào tiêu chuẩn chung của cán bộ; cần chú trọng năng lực, sở trường, chuyên môn được đào tạo, kinh nghiệm công tác và chiều hướng phát triển; kết hợp yêu cầu trước mắt với bước chuẩn bị cho các khóa tiếp theo, bảo đảm tính kế thừa và phát triển. Công tác nhân sự cần được tiến hành theo đúng các quy định của Đảng, quy chế làm việc của Ban Chấp hành Trung ương, đúng với nguyên tắc Đảng thống nhất lãnh đạo công tác cán bộ và quản lý đội ngũ cán bộ trong hệ thống chính trị; đồng thời phù hợp với các quy định của pháp luật về tổ chức và hoạt động của các cơ quan nhà nước⁽⁵⁾.

Ban Chấp hành Trung ương đã dân chủ thảo luận, xem xét kỹ lưỡng và thống nhất cao về việc Bộ Chính trị giới thiệu nhân sự ứng cử các chức danh chủ chốt của bộ máy nhà nước. Theo đó, nhân sự cho chức danh Chủ tịch nước, Thủ tướng Chính phủ, Chủ tịch Quốc hội đã được lựa chọn với số phiếu rất tập trung, thể hiện sự đoàn kết thống nhất cao trong Ban Chấp hành Trung ương. Đồng thời, Ban Chấp hành Trung ương đã cho ý kiến về việc giới thiệu nhân sự đảm nhiệm một số chức danh lãnh đạo cơ quan nhà nước để Quốc hội xem xét bầu hoặc phê chuẩn theo quy định của Hiến pháp và pháp luật.

Theo Quy định số 105-QĐ/TW ngày 19/12/2017 của Bộ Chính trị, các chức danh cán bộ do Bộ Chính trị quyết định bao gồm:

- *Đối với các cơ quan Trung ương:* Ủy viên Bộ Chính trị; Ủy viên Ban Bí thư; Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng; Phó Chủ tịch nước; Phó Chủ tịch Quốc hội; Phó Thủ tướng Chính phủ; Ủy viên Hội đồng Quốc phòng - An ninh; Ủy viên Hội đồng Bầu cử quốc gia; trưởng các ban chỉ đạo do Bộ Chính trị thành lập; thành viên Đảng đoàn Quốc hội, Ban Cán sự đảng Chính phủ; Chủ nhiệm, Phó Chủ nhiệm Ủy ban Kiểm tra Trung ương; trưởng các ban của Trung ương Đảng; Chánh Văn phòng Trung ương Đảng; Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh; Ủy viên Ủy ban Thường vụ Quốc hội; Chủ tịch Hội đồng Dân tộc; Chủ nhiệm các Ủy ban của Quốc hội; Tổng Thư ký Quốc hội, Chủ nhiệm Văn phòng Quốc hội; Chánh án Tòa án nhân dân tối cao; Viện trưởng Viện Kiểm sát nhân dân tối cao; Tổng Kiểm toán Nhà nước; Chủ nhiệm Văn phòng Chủ tịch nước; Bộ trưởng, thủ trưởng cơ quan ngang bộ; Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Việt Nam; Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; Chủ tịch, Phó Chủ tịch - Tổng Thư ký Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam; Chủ tịch Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam; Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam; Chủ tịch Hội Nông dân Việt Nam; Chủ tịch Hội Cựu chiến binh Việt Nam; Bí thư thứ nhất Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh; Tổng Biên tập Báo Nhân dân; Tổng Biên tập Tạp chí Cộng sản.

- *Đối với các tỉnh, thành phố và đảng ủy khối trực thuộc Trung ương:* Bí thư tỉnh ủy, thành ủy, đảng ủy khối trực thuộc Trung ương; Chủ tịch Hội đồng nhân dân, Chủ tịch Ủy ban nhân dân Thành phố Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh.

- *Đối với Quân đội, Công an:* Ủy viên Quân ủy Trung ương, Ủy viên Đảng ủy Công an Trung ương; Chủ nhiệm Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam; Tổng Tham mưu trưởng Quân đội nhân dân Việt Nam. Bộ Chính trị xem xét, quyết định việc phong hoặc thăng quân hàm đối với các đồng chí giữ chức vụ nêu trên và phong hoặc thăng quân hàm Đại tướng, Thượng tướng, Đô đốc Hải quân.

Theo định hướng của Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng, Hội nghị Trung ương lần thứ nhất, lần thứ hai và của Bộ Chính trị, từ ngày 24/3/2021 đến ngày 07/4/2021, Kỳ họp thứ 11, Quốc hội khóa XIV đã dành phần lớn thời gian cho việc kiện toàn một số chức danh bộ máy nhà nước nhiệm kỳ 2016-2021 và chuẩn bị công tác bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026.

Trong quá trình tổ chức bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026, các cấp ủy, tổ chức đảng cần lãnh đạo thực hiện tốt công tác nhân sự, bảo đảm phát huy dân chủ và sự lãnh đạo tập trung, thống nhất của Đảng trong công tác cán bộ. Gắn kết quả nhân sự của đại hội đảng các cấp và quy hoạch cán bộ với công tác chuẩn bị nhân sự để giới thiệu những người tiêu biểu về phẩm chất, đạo đức và năng lực, có lập trường chính trị vững vàng, đủ tiêu chuẩn theo quy định, có điều kiện thực hiện nhiệm vụ tham gia làm đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân.

Kiên quyết không giới thiệu ứng viên ứng cử đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp là những người không xứng đáng, không đủ tiêu chuẩn, nhất là những người sa sút về phẩm chất đạo đức, tham nhũng, chạy chức, chạy quyền, xu nịnh, kiêu ngạo, quan liêu, gây mất đoàn kết, ảnh hưởng xấu đến uy tín của Đảng, Nhà nước. Việc lựa chọn, giới thiệu người ứng cử đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân phải bảo đảm đúng quy định của Trung ương.

Các cấp ủy đảng tập trung lãnh đạo, chỉ đạo và chịu trách nhiệm trong việc tổ chức hiệp thương giới thiệu người ra ứng cử đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp. Cần phát huy quyền làm chủ của nhân dân trong công tác bầu cử, bảo đảm các điều kiện thuận lợi để mọi công dân thực hiện đầy đủ quyền ứng cử, bầu cử theo quy định của pháp luật.

Các cấp ủy đảng chỉ đạo chặt chẽ việc xây dựng các phương án bảo đảm an ninh chính trị và trật tự, an toàn xã hội. Giải quyết

kịp thời, đúng pháp luật các khiếu nại, tố cáo của công dân; ngăn chặn mọi hành vi lợi dụng dân chủ, vi phạm pháp luật về bầu cử. Kiên quyết đấu tranh chống mọi luận điệu xuyên tạc, âm mưu, hành động phá hoại cuộc bầu cử, lợi dụng bầu cử để gây rối. Có các phương án chủ động ứng phó với những tình huống thiên tai, dịch bệnh có thể xảy ra trong thời gian tiến hành bầu cử.

Các tỉnh ủy, thành ủy đã thành lập ban chỉ đạo để lãnh đạo toàn diện công tác bầu cử, làm tốt công tác giới thiệu người ứng cử ở địa phương, chỉ đạo giải quyết kịp thời những vấn đề phát sinh trong quá trình chuẩn bị và tổ chức bầu cử đại biểu Quốc hội, bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp ở địa phương.

Hiện nay, toàn Đảng, toàn dân và toàn quân ta đang tổ chức triển khai thực hiện Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng và chuẩn bị cho cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa XV và bầu cử đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026. Thành công của cuộc bầu cử lần này sẽ tạo lập tiền đề quan trọng cho việc tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng, góp phần củng cố lòng tin, sự gắn bó của Nhân dân với Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam./.

Ghi chú:

(1), (3) *Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013*, Nxb Lao động, H.2013, tr.2, tr.2.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb CTQG-ST, H.2011, tr.88.

(4) <https://nhandan.com.vn/tin-tuc-su-kien/bao-cao-chinh-tri-cua-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-xii-tai-dai-hoi-dai-bieu-toan-quo-lan-thu-xiii-cua-dang-621155/>

(5) <https://thanhtra.com.vn/chinh-tri/doi-noi-trung-uong-quyet-dinh-viec-gioi-thieu-nhan-su-lanh-dao-cao-nhat-cua-nha-nuoc-178947.html>.